

1948), Vladimir Segalla (roj. 1951), Daša Simčič (roj. 1963), Rudi Skočir (roj. 1951), Alenka Sottler (roj. 1958), Magda Starec Tavčar (roj. 1946), Damijan Stepančič (roj. 1969), Matej Stupica (roj. 1987), Peter Škerl (roj. 1973), Maja Šubic (roj. 1965), Gorazd Vahen (roj. 1969), Emi Vega (roj. 1953), Eka Vogelcnik (roj. 1946), Žarko Vrezec (roj. 1950), Ana Zavadlav (roj. 1970).

Izbor razstavljalcev je opravila strokovna žirija v sestavi: predsednica Tanja Mastnak in člani Ranko Novak, Silvan Omerzu, Iztok Premrov in Nina Pirnat Spahič.

Spremljajoče razstave 8. slovenskega bienala ilustracij

- *Hommage Mariju Preglju* (1913–1967) z ilustracijami za Homerjevo *Iliado* in *Odisejo*, za *Belega očnjaka* Jacka Londona, za *Francoske* in *Afriške pravljice* in za ilustracije *Petra Pana* J. M. Barrieja.
- *Razstava ilustracij Štefana Planinca* (1925) za knjigo Erica Knighta *Lassie se vrača*, za *Pesmi za lačne sanjavce* Milana Dekleve in kopije

ilustracij za *Tajno društvo PGC* Antona Ingoliča.

- Slovenski spremljajoči razstavi bienala je prvič doslej dopolnjevala *razstava nagrajenih ilustracij Bienala v Bratislavi (BIB) od njegove ustanovitve 1969*.

Nagrade:

- Smrekarjevo nagrado je prejel KOSTJA GATNIK,
- plaketi ALENKA SOTTLER in ŽARKO VREZEC,
- priznanji ALEKSANDER BREZLAN in MATEJ STUPICA,
- nagrada za življenjsko delo je bila podeljena ŠTEFANU PLANINCU.

Zaradi zglednega sodelovanja med Galerijo Cankarjevega doma in Ilustratorsko sekcijo ZDSLJU je bil doslej vsak bienale slovenske ilustracije bogatejši in oblikovalsko iznajdljivejši. Z vključitvijo nagrajenih del bienala ilustracij v Bratislavi (BIB) 8. slovenski bienale ilustracije pogloblja strokovne stike s prestižno svetovno ilustratorsko razstavo, na kateri so naši avtorji redni gostje in tudi prejemniki nagrad.

Maruša Avguštin

SEJEM OTROŠKIH KNJIG V BOLOGNI (23.–26. 3. 2009)

Opazna posebnost letošnjega sejma knjig je bilo manjše število stojnic, še posebej italijanskih. Naše knjižničarke so ugotovljale, da po eni strani slikanice ne prinašajo nobenih bistvenih novosti, po drugi strani pa jih je čudila nagrada za knjigo španskega ilustratorja Ajubela, ki je brez besed, le z ilustracijami oblikoval znamenito Defoejevo knjigo *Robinson Crusoe*. Spraševale so se, ali res slike lahko povsem nadomestijo besede.

Estetski oblikovani sta bili slovenski stojnici Mladinske knjige in Gospodarske zbornice Slovenije s pestro ponudbo slikanic in ilustriranih knjig slovenskih avtorjev in znamenitih svetovnih pravljicarjev, opremljenih z deli slovenskih ilustratorjev. Obiskovalcem sta bila na razpolago bogata kataloga v angleškem jeziku.

Častni gost sejma je bila Koreja, s predstavitevijo fantazijsko bogate in ra-

znolike korejske ilustracije, s prepletanjem njihove tradicionalne umetnosti s sodobnimi evropskimi vplivi ali s prevladujočo tradicionalno korejsko umetnostjo z značilnim živim koloritom. Ilustracije so spremljale knjige.

V ilustratorski kavarni so se odvijala srečanja med ilustratorji, pisatelji, založniki, žiranti, novinarji itd. Najbolj obiskano je bilo soočenje z Robertom Innocentijem, aktualnim Andersenovim nagrajencem za ilustracijo, ki je navzoče prevzel s svojo človeško toplino in preprostostjo. Žal vseh številnih zanimivih pogovorov in soočenj s strokovnjaki različnih področij, ki zadevajo otroško knjigo, ni bilo mogoče spremljati. Seveda pa ni manjkalo priložnosti za medsebojna spoznavanja, za proučevanje ilustratorskih trendov ter trendov oblikovanja knjig, kakor tudi možnosti prodora ilustratorjev na svetovne trge.

Zdi se, da je vsako leto več prireditev, vezanih na knjižni sejem, tudi v mestu Bologna. Posebej bogata je bila predstavitev Koreje, častne gostje letošnjega sejma, z različnimi zvrstmi svoje nacionalne umetnosti.

Žirijo za nagrade otroških oziroma mladinskih knjig so sestavljali:

- Anton Faeti (1938, Bologna), predsednik žirije, profesor za zgodovino otroške literature na univerzi v Bologni,
- Maria Cristina Paterlini (1956, Rim), specialna knjižničarka za otroško književnost, vodja otroškega oddelka Evropske knjižnice v Rimu in
- Leonard Marcus (New York), eden najboljših ameriških pisateljev, zgodovinarjev in kritikov otroške in mladinske književnosti.

Nagrajene knjige:

- za domišljjsko področje (FICTION)
 - 1. nagrada: *ROBINSON CRUSOE*, AJUBEL, za ilustracije v knjigi brez besed (po Defoejevi zgodbi)

- Častna pohvala: *LAST NIGHT*, besedilo in ilustracije HYEWON YUM
- Pohvala: *A JORNEY AND STAYING HOME*, besedilo RUI KADEMARI in ilustracije YOKO KITAMI
- Pohvala: *EVERY FRIDAY*, besedilo in ilustracije DAN YACCARINO
- Za nedomišljjsko področje (NON FICTION)
 - 1. nagrada: *LE LIVRE DES TERRES IMAGINÉES*, besedilo in ilustracije GUILAUME DUPRAT
 - Pohvala: *LES RÊVES RACONTES AUX PETITS CURIEUX*, SILVIE BAUSIER, besedilo, ILYA GREEN, ilustracije,
 - Pohvala: *ET TOI, LA GRAND-MÈRE*, besedilo FLORENCE NOIVILLE, ilustracije CHRISTELLE ENAULT
 - Pohvala: *MATH IN AN ART MUSEUM*, besedilo MAJOONGMUL, ilustracije YUN JU KIM
- Za Nove horizonte
 - 1. nagrada: *EL CONTADOR DE CUENTOS*, besedilo SAKI, ilustracije ALBA MARINA RIVERA
 - Pohvala: *HAGO DE VOZ UN CUPERPO*, besedilo MARINA BARRANDA, ilustracije GABRIEL PACHECO
 - Pohvala: *ARANG ARANG TELL ME WHAT COLOR*, besedilo AF-SANEH SHABANNEZHAD, ilustracije RASHIN KHEIRIEH
- Za novoustanovljeno nagrado Prvo delo (OPERA PRIMA)
 - 1. nagrada: *MR. PEEK AND THE MISUNDERSTANDING AT THE ZOO*, besedilo in ilustracije KEVIN WALDRON

Mednarodno strokovno žirijo za izbor ilustracij na razstavo so sestavljali:

- Eduardo Filipe (1963 iz Lizbone na Portugalskem), inženir, ki se dvajset let ukvarja z otroško ilustracijo, zbi-

- ratelj ilustracij, organizator portugalskih in mednarodnih ilustratorskih razstav in založnik otroških knjig,
- Beatrice Masini (Milano), novinarka, avtorica okoli 40 otroških knjig, prevedenih v 16 jezikov, prevajalka in založnica otroških knjig,
 - Won Bok Rhie (1946, Koreja), profesor na oddelku za umetnost in vizualne komunikacije univerze v Seoulu, ilustrator s številnimi nagradami in založnik z bogatimi mednarodnimi izkušnjami,
 - John A. Rowe (1946, Anglija), mogostranski umetnik in umetnostni zgodovinar, ki se od 1990 povsem posveča otroški knjigi kot ilustrator in pisec besedil. Živi v Avstraliji in v Angliji, je dobitnik mnogih uglednih mednarodnih nagrad in priznanj.

Izmed 14.000 predloženih del 2714 ilustratorjev jih je žirija izbrala za razstavo 81. Med njimi so bili tako mednarodno uveljavljeni umetniki kot začetniki z deli iz zadnjih dveh let, z bogastvom likovnih izrazov v najrazličnejših tehnikah. Med izbranimi je bila tudi **Alenka Sottler**, ki pa se zaradi prezaposlenosti razstave ni udeležila.

Uvod v razstavo je predstavljala obširna predstavitev originalnih ilustracij **Roberta Innocentija**, italijanskega ilustratorja iz Firenc, lanskoletnega Andersenovega nagrajenca za ilustracijo. Z bogatim pripovednim načinom in z izjemno pozornostjo do natančnega opisovanja številnih nadržbnosti iz vsakdanjega dogajanja spominja njegov slog na realizem 19. stoletja in celo na nizozemsko slikarstvo 16. in 17. stoletja. Innocenti mu je z domišljijsko nenadkriljivostjo in avtorsko prepoznavnostjo zapisan že več desetletij.

Po abecednem redu so sledili ilustratorji z deli tako izjemne tehnične dovršenosti kot otroške spontanosti, od slikarsko obravnavanih ilustracij do

poenostavljenih črtnih upodobitev in kolažev, od najrazličnejših fantazijskih pripovedi (Fiction), do stvarnih opisov mest, živali, cvetja itd. (Non Fiction). Med najrazličnejšimi ilustratorskimi tehnikami računalniške rešitve niso izstopale, so pa prinašale tako kolorirane črtne risbe kot barvno bogato niansirane slikarske ilustracije. Najštevilčnejši so bili na razstavi Japonci. Odlikovali so se tako po izvornih in raznovrstnih poetikah kakor po najrazličnejših, tudi starih klasičnih tehnikah. Slogovne značilnosti iranske tradicionalne umetnosti, evropski vplivi in značilnosti otroške risbe so zaznamovale iransko ilustracijo, gotovo eno najizvirnejših na letošnji bolonjski razstavi.

Med državami, ki so prinesle v ilustratorsko ustvarjalnost največ novosti v primerjavi s prejšnjimi leti, je izstopala Italija. Močan metafizični naboj, magritovski likovni prijemi in vpliv Paula Kleeja so med drugim kazali na neposredno povezavo ilustracije in slikarstva.

Dokaj opazni vplivi azijske ilustracije na evropsko in tudi obratno so bili individualno tako predelani, da niso zbujali vtisa površinskega posnemanja. Vpliv švicarskega grafika in slikarja Paula Kleeja (1879-1940) se zdi enako izrazit za evropsko kot npr. japonsko ilustracijo, kar opažamo že nekaj let. Francoski, španski in portugalski ilustratorji so v iskanju svojih likovnih rešitev v povprečju dosti drznejši od npr. nemških, švicarskih in angleških. V celoti gledano je ilustratorska razstava bolonjskega knjižnega sejma 2009 pokazala morda celo preveliko neodvisnost ilustratorjev od literarnih predlog in premajhno upoštevanje dejstva, da je njihova umetnost namenjena otrokom. Prav na to je v katalogu opozorila tudi članica žirije Beatrice Masini.

Vsa na razstavi predstavljena dela so bila brez dvoma izbrana po resni strokovni presoji in so zastopala vse zvrsti

ilustracije. Med nedomišljjskimi ilustracijami je bila številčno najmočnejša Italija, razpoložensko izjemna je bila akvarelna slika korejskega umetnika Ho Janga (1963), najbolj turobno učinkujoča pa domišljjska ilustracija Hassana Zahredina (1969) v tehniki mezotinte. Pod naslovom *Ali ste videli mojega očeta* (Have you seen my Pa?) je odsevala tragiko libanonskega ljudstva. Škoda, da na razstavi ni sodelovala Alenka Sottler. S črnobelimi ilustracijami k pesmim Nika Grafeanauerja *Prividi* bi z žlahtnim avtorskim prevodom besedne umetnosti v likovno govorico zagotovo spet navdušila žirijo in občinstvo.

Posebnost bolonjske razstave ilustracij je tudi že uveljavljena praksa hkratne navzočnosti del perspektivnih mladih začetnikov in uveljavljenih mojstrov ilustracije. Za laičnega opazovalca je taka združba lahko kdaj vprašljiva, strokovnjaki pa svojo odločitev zanjo utemeljujejo z izvirnostjo in svežino del mladih talentov, ki pomeni zanje ustvarjalno spodbudo, za ilustratorske mojstre pa izziv za nadaljnje iskanje novih likovnih interpretacij besedil.

V letu 2010 bo gostja Sejma otroških knjig v Bologni Slovaška. Bo Slovenija kdaj dočakala svojo predstavitev na njem? Imela bi kaj pokazati. Zavedamo se, da bi to pomenilo velik strokovni in organizacijski napor in velike stroške, ki bi si jih morale deliti številne organizacije ob izdatni pomoči države. Mogoče čas recesije za tako razmišljanje ni najbolj primeren, a prav ugodnih pogojev za tako dejanje najbrž ne bo nikoli. Vedno bo potrebno najprej navdušenje in zavest, da slovenska ilustracija zasluži širšo promocijo, ki bi bila nenazadnje tudi promocija za mlado državo.

K pomembnosti letošnjega kataloga osrednje ilustratorske razstave (*Illustrators annual 2009*) po našem mnenju veliko prispeva esej Antonia Faetija, predsednika žirije za podelitev nagrad. S

sprehodom skozi zgodovino sejma otroških knjig in spremljajočimi ilustratorskimi razstavami od začetka v letu 1967 do danes opozarja na nekdanjo, daleč preveliko odvisnost izbora ilustracij za otroške knjige od založnikov in na pristajanje ilustratorjev na svojo marginalno vlogo. Ilustratorji so se po njegovem mnenju vse predolgo izmikali vnašanju slikarskih novosti v ilustracijo, češ da za otroke niso primerne. Z velikim zadovoljstvom ugotavlja, da so se razmere prav v zadnjem času močno spremenile. Za dela na tokratni razstavi navaja vpliv vrste italijanskih metafizičnih slikarjev 20. stoletja, kot so npr. de Chirico, Morandi, Carra, ne le pri italijanskih, temveč tudi pri drugih ilustratorjih. Vpliv sodobnega slikarstva na ilustracijo opaza tudi v mešanju različnih slogov in posredno pri nastajanju osebnih poetik samozavestnih ilustratorjev, ki ne pristajajo na nikakršne slogovne omejitve. Zanimajo ga medsebojni vplivi ilustratorjev iz najrazličnejših koncev sveta, pri čemer ugotavlja, da močni in pristni ustvarjalci pri tem ne izgubljajo svoje identitete. Zelo pa pogreša kritično raziskovanje ilustracije, za kar bi bila po njegovem prepričanju nujno potrebna strokovna revija, ki bi spremljala in analizirala dogajanja na tem področju.

Že nekaj stavkov iz analize ilustratorske umetnosti, ki jo prinaša Faetijev članek v katalogu, razkriva njegovo široko poznavanje tovrstne problematike in predanost književnosti za otroke in mladino, katere sestavni del je ilustracija.

Žirija je s podelitvijo 1. nagrade FIC-TION ilustratorju Ajubelu za likovno predstavitev brez besed Defoejeve knjige *Robinson Crusoe* izpričala pogumno dejanje in se poklonila vsebinsko bogati, barviti domišljjski pripovedi, ki pa po našem prepričanju zahteva temeljito poznavanje literarne predloge in likovno senzibilnega odraslega gledalca/bralca.